

NRO 14129 Ätradalen - Ulricehamn, Falköpings kommuner

Område av riksintresse för naturvård

Områdesnummer: NRO 14129

Områdesnamn: Ätradalen

Kommun: Ulricehamn, Falköping

Kartblad: 7 D SV

Areal: 7846 ha

Naturgeografisk region: 11 Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida.

Kust/havsregion: -

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 103 Ätran

Agrara kulturlandskapsregioner: -

Landskapsform: Sprickdalslandskap

Riksvärde:

Landskapstyp	Naturtyp	Vegetationstyp	Arter	Geologi
Odlingslandskap	Naturbetesmark, äng		Flora, fauna	
Geovetenskap				Ås, kame, meander
		Rikkärr	Flora, fauna	
	Mad vid vattendrag		Fauna	

Värdeomdöme: Representativt odlingslandskap, med lång kontinuitet och stort inslag av naturbetesmarker och naturlig slåttermark. Växtsamhällena är art- och individrika, med flera rödlistade arter. I helhetsmiljön ingår även ängs- och hagmarksobjekten Bakträgen, Södra Dalum, Östra Dalum, Trädet, Ormestorp och Smula åsar. Maderna längs norra delen av Ätran är representativa för den naturgeografiska regionen och utgör en viktig lokal för ett stort antal rastande fåglar. I Ätradalen finns en mångfald geomorfologiska former som speglar isavsmältningens förlopp och landskapets utveckling. Ätradalens rikkärr och rika källkärr är representativa för den naturgeografiska regionen och hyser en rik flora.

Huvudkriterier: A,C,D

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, naturlighet, kontinuitet, representativitet, raritet, nyckelområde, funktion.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar.

Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Säkerställande och internationell status: Inom riksintresseområdet finns naturreservat, biotopskyddsområden och naturminne. Området berörs av Natura-2000 område (art- och habitatdirektivet).

Områdets huvuddrag: Ätradalen norr om Ulricehamn är en markant sprickdalgång. Där den är djupast nedskuren närmast Ulricehamn är dalsidorna branta och barrskogsklädda. Längre mot norr blir dalgången flackare med uppodlade eller lövskogsklädda dalsidor. Hela dalgången präglas av ett omväxlande jordbrukslandskap med bitvis ålderdomlig prägel. Jordarterna i dalgången utgörs av finkorniga issjösediment, isälvsediment och blockig morän. De lösa avlagringarna avspeglar på ett tydligt sätt två skilda förlopp i landisens avsmältning i dalgången.

Området mellan Ulricehamn och Dalum präglas helt av mäktiga finsediment (sand och mo) avsatta i en issjö (forn-Åsunden). Ätran har i dessa skurit ut meanderslingor och avsnörda korvsjöar. Biflöden till Ätran har skurit ut bäckraviner. Området från Dalum till Smula präglas av isälvsavlagringar, bl a en vacker rullstensås (Ulricehamnsåsen) som kan följas norr ut genom hela dalgången. Särskilt värdefulla partier av åsen finns vid Blidsberg (Bakträgen) samt mellan Humla kyrka och Frälsegården. Området mellan Dalum och Kölaby uppvisar ett kameområde med ett stort antal olika formelement som kullar, åsar och dödishålor. Jordarterna i dalgången är kalkhaltiga och har transporterats av inlandsisen från Falbygdens kambrosiluriska bergarter. Genom kalkinnehållet får åsarna, kullarna och terrassbrinkarna en artrik flora som tillhör den stäppartade torrängen med ett stort inslag av sällsynta växter som drakblomma, trollsmultron, smalbladig lungört och vingvial. Dessutom förekommer backsippa, gullviva samt blodnäva och brudbröd i stor mängd.

Förekomsten av naturbetesmarker med lång kontinuitet i hävden är stor i dalgången. Större sammanhängande hagmarker utmärker dalgångens västra sida mellan Dalum och Blidsberg. Längs Ätrans meanderlopp finns betade fuktiga mader, torrare raviner och terrassbrinkar med en värdefull flora. Rikkärr med förekomst av sällsynta växter förekommer dels som soligena kärr i svackor intill grusåsar och lateralterrasser, dels som enstaka topogena rikkärr utbildade i dödishålor. Utmed Ätrans meandrande lopp och vid korvsjöarna finns limnogena kärr (strandkantskärr). För fågellivet viktiga sankängar och strandområden finns från Timmele norrut till Smula. Vattenfåglar, sångare och rovfåglar är rikt representerade.

Ätradalen är en sprickdal med en meandrande å. Naturbetesmarkerna utgörs av öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark och buskrik utmark. Ängsmarken utgörs av hackslått.

Vanliga vegetationstyper är örtrik torräng, tuvtåteläng, högörtäng, högstarräng, blåtåteläng, örtrik torräng, rödvenhed, rödvenäng, rödvenfriskäng och fårsvingeltorräng. Växtsamhällena är art- och individrika, med arter som brudbröd, flentimotej, vingvial, fältvädd, blodnäva, trollsmultron, slätterfibbla, slätterblomma, kärrspira, ängsstarr, darrgräs, trollsmultron, gullviva, axveronika och backsmörblomma.

Ätra- och Hössnadalens rikkärr är representativa för den naturgeografiska regionen. Både topogena och soligena kärr förekommer, liksom fuktängar. Floran är rik med arter som ängs- och sumpnycklar, kärrknipprot, fjällskära och näbbstarr.

Anmärkningar: Området redovisas som klass II och III samt som område med vacker landskapsbild i länets naturvårdsplan. Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 84-08) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer P8408).
VMI-id: 07D2D02,04; 07D4C01-03,05.

Referenser: Andersson L. & Appelqvist T. 1987: *Torrängar och rikkärr i Ätradalen*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1987:3.

- Andersson L. & Appelqvist T. 1989: *Lövskogsinventering, Ulricehamns kommun*.
Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1989:1.
- Elvingsson, P. & Hindström, M. 1989: *Ängar och hagar i Ulricehamns kommun*.
Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1989:5.
- Hillden, A. 1982: *Grusinventering, Ulricehamns kommun*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1982:7.
- Jacobsson, S. 1976: *Naturinventering av Åsundenområdet*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1987:2.
- Länsstyrelsen 1976: *Natur i Älvsborgs län*, s 442.
- Länsstyrelsen 1994: *Våtmarker i Älvsborgs län*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1993:6.
- Länsstyrelsen 1994: *Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1994:5.
- Martinsson, P-O 1991: *Rikkärr och örtrika fuktängar i Ulricehamns kommun*.
Länsstyrelsen i Älvsborgs län, 1991:10.
- Naturhistoriska museet i Göteborg 1998: *Databas för landlevande mollusker, tusenfotingar och gråsuggor*.
- Naturvårdsverket 1994: *Myrskyddsplan för Sverige*. Solna.
- Naturvårdsverket 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.